

Asia: VN/3920/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen laadun edellytyksistä (1 §)

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen yhtenä tavoitteena on lisätä sosiaali- ja terveysalan houkuttelevuutta. Reumaliitto jakaa hallituksen huolen hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden saatavuutta uhkaavan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön vajeesta ja kannattaa asetusehdotusta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta.

Reumaliitto pitää tärkeänä täydennyskoulutuksen valtakunnallisesti yhteneväistä suunnitelmallisuutta ja laatua sekä hyvinvointialueiden ohjausta henkilöstön osaamis- ja kehittymistarpeiden ennakointiin ja täydennyskoulutuksen järjestelmälliseen seurantaan. Suunnitelmallisella ja ammattitaitoa tukevalla täydennyskoulutuksella voidaan paremmin vastata sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän jatkuvasti muuttuviin tarpeisiin ja vaatimuksiin. Täydennyskoulutuksella voidaan lisäksi tukea henkilöstön valmiuksia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksessa tulisi huomioida eri ammattiryhmien koulutus- ja osaamistarpeiden lisäksi myös osaamistarpeet liittyen esimerkiksi moniammatilliseen työskentelyyn ja hoitopolkujen sujuvoittamiseen. Lisäksi koulutuksella voidaan varmistaa organisaation yhteiset toimintamallit ja käytännöt.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoitteena on turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut, jossa erityisesti halutaan vahvistaa perustason palveluita. Reumaliitto näkee, että sosiaali- ja terveydenhuollossa hyödyttäisi erityisesti täydennyskoulutuksesta, jossa huomioidaan erityisesti pitkäaikaissairautta sairastavan ja monisairaiden hoitopolun erilaiset vaiheet ja tarpeet. Paljon palveluita käyttävien tunnistaminen palvelujärjestelmässä on valtiontaloudellisestakin näkökulmasta merkityksellistä.

Reumaliiton tuoreen kyselytutkimuksen (2023) mukaan reumapotilaiden hoitopolku vaikeutuu selvästi siirryttäessä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Esimerkiksi reumaosaamisen keskittäminen perusterveydenhuollossa voisi tukea hoidon jatkuvuutta ja lisätä asiakkaiden ja potilaiden osallisuuden tunnetta. Hoitotyön ammattilaisten urapolulla reumahoitajan erikoistumisopinnot kiinnostavat, mutta lääkäreiden keskuudessa reumatologian erikoistumisopinnot kärsivät hakijapulasta. Jos huolestuttavaan kehityssuuntaan ei kiinnitetä ajoissa huomiota, niin voimme joutua kokemaan haasteita alan tutkimuksessa ja kehittämisessä sekä potilaiden ja asiakkaiden laadukkaassa hoidossa. Muutos alan vetovoimaisuudessa lisää jatkossa myös tarvetta reumatologian osaamisen kehittämiseksi perusterveydenhuollossa, sillä reuma- ja muita tuki- ja liikuntaelinsairauksia sairastaa merkittävä osa väestöstämme.

Asetuksen perustelumuiotiossa todetaan, että erikoistumiskoulutusta ei lähtökohtaisesti laskettaisi täydennyskoulutukseen, jolla tavoitellaan uuden ammatin hankkimista tai koulutusta, jonka tarkoituksena ei olisi vastata työnantajan ja työtehtävien edellyttämiin osaamistarpeisiin. Erikoistumiskoulutuksella tarkoitetaan esimerkiksi ammattikorkeakoululain tai yliopistolain mukaisia erikoistumisopintoja, jotka tähtäävät ammattialakohtaiseen erityisosaamiseen, kuten reumahoitajaksi, eivät alan vaihtoon. Uuden ammatin hankkimisen käsite on uudelleen koulutus, ei erikoistumiskoulutus. Ehdotamme tältä osin käsitteistön korjaamista ja selkeyttämistä.

2. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen määrästä (2 §)

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammatillisen kehittymisen mahdollisuudet ja taitojen ylläpitäminen on ollut pitkään erityisesti hoitotyössä henkilön itsensä varassa. Keskeisenä ongelmana ovat olleet koulutusmäärärahojen riittämättömyys ja jakautuminen epätasaisesti, työn henkilöstöresurssivajeen ja koulutautumisen yhteensovittaminen, työyksiköiden sisäisen koulutus- ja kehittämistyön vähäisyys sekä niukka pääsy ammattikirjallisuuden tai tutkimustiedon äärelle.

Täydennyskoulutuksella edistetään parhaimmillaan laadukkaiden ja yhdenvertaisten menettelytapojen jalkautumista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja lisätään palveluiden vaikuttavuutta. Lisäksi koulutuksella voidaan varmistaa organisaation yhteiset toimintamallit ja käytännöt, jotka yhtäältä edistävät myös palveluiden yhdenvertaisuutta ja laatua.

Sosiaali- ja terveystalveluissa työympäristöä tulisi myös pystyä hyödyntämään entistä paremmin oppimisympäristönä muun muassa työkiertojen, mentoroinnin, koulutuksen ja ohjauksen kautta siten, että ne tukevat ja palvelevat kulloisenkin organisaation tavoitteita. Täydennyskoulutusta voitaisiin toteuttaa myös vaihtoehtoisesti monimuotoisena ja moniammatillisena opetuksena. Valtakunnallisesti täydennyskoulutuksiin tulee kuitenkin saada yhteneväiset käytännöt ja kriteerit.

On huomioitavaa, että hoito- ja lääketieteellinen kehitys on nopeaa ja jotta kehityksessä pystytään pysymään mukana ja pitämään hoidettavat asiakkaat ja potilaat toimintakykyisenä, niin vuosittainen koulutus olisi sosiaali- ja terveystalalan henkilöstölle tarkoituksenmukaista. Osa lääkäreiltä jäävistä ja

hoitohenkilökunnalle siirtyvistä tehtävistä lisää myös säännöllisen täydennys- ja erikoistumiskoulutuksen tarvetta.

Näistä syistä Reumaliitosta täydennyskoulutuksen vuosittainen vähimmäismäärä tulee asetuksella säätää, vaikka hyvinvointialueet saisivatkin arvioida henkilöstön täydennyskoulutustarpeita. Määrä pitäisi sisällään vain ammatillisen täydennyskoulutuksen, sillä erikoistumiskoulutusta tulee tarkastella omana kokonaisuutenaan.

3. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen arvioinnista ja seurannasta (3 §)

Reumaliitto pitää tärkeänä täydennyskoulutuksen valtakunnallista arviointia ja seurantaa, jossa voitaisiin hyödyntää terveydenhuollon kansallisia laaturekistereitä. Rekistereillä pystyttäisiin tarkastelemaan alueellisia ja ammattiryhmäkohtaisia eroja ja varmistua eri alojen täydennys- ja erikoistumiskoulutuksen tasavertaisesta toteutumisesta.

Hyvinvointialueiden tulisi suunnitelmallisesti arvioida henkilöstön täydennyskoulutustarpeita ja seurata määrällisten tekijöiden lisäksi sen sisältöä, laatua ja vaikuttavuutta. Keskeistä on arvioida täydennyskoulutus suunnitelman toteutumista ja vaikutuksia vuosittain henkilöstön kanssa käytävissä urapolku- ja kehityskeskusteluissa.

4. Lausunnonantajan näkemykset asetuksen voimaantulosta (4 §)

Ei huomautettavaa.

5. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Reumaliitto kantaa huolta hyvinvointialueiden säästötavoitteista suhteessa asetuksen voimaan tuloon. Perustelumuistiossa todetaan, että järjestämislain mukaisesti täydennyskoulutuksen rahoitusvastuu on työnantajalla. Ehdotuksessa ei ole kuitenkaan pystytty arvioimaan täydennyskoulutusten taloudellisia vaikutuksia, sillä asetuksen vaikutusten arvioimiseksi ei ole saatavilla tarkkaa ja ajantasaista tietoa siitä, kuinka suurta henkilöstömäärää asetuksella annettavat tarkemmat säännökset koskevat. Reumaliitto pitää tärkeänä, että tätä tietoa kerätään ja asetuksen toimeenpanoa arvioidaan.

Reumaliitto kuitenkin uskoo, että täydennyskoulutusasetuksella tulee olemaan positiivisia vaikutuksia sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimaan, mikäli asetukseen saadaan lisättyä ehdotuksemme mukaiset kirjaukset laadun edellytyksistä, täydennyskoulutuksen määrästä ja sen seurannasta sekä arvioinnista.

6. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat heikentyneet voimakkaasti viime vuosina koko maassa. Samaan aikaan väestömme ikääntyy merkittävästi ja sairastavuus sitä myötä lisääntyy. Laadukkaiden ja riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus edellyttää, että käytettävissä on riittävästi henkilöstöä, joka on osaavaa ja ammattitaitoista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusasetus, tuettaisiin täydennyskoulutuksen toteutumista sekä mahdollistettaisiin osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammatillista kehittymistä. Kansalliset ja ammattikohtaiset uramallit ovat merkittävä alan veto- ja pitovoimaa lisäävä tekijä.

Mattila Maria
Suomen Reumaliitto ry